

Administrators on The Path to Digital Leadership

Sakthinant Srihabonk¹ and Phramaha Kitti Kittimatee^{1*}

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: mahakitti2017@gmail.com

ABSTRACT

This article aims to present information on how to become a digital leader for educational administrators. The results of the study found that developing digital leadership for educational administrators is an issue that urgently needs to be studied and developed so that educational administrators are ready to lead Thai educational organizations to success in the digital age. The study on this issue needs to take into account the diversity of educational contexts in Thailand, both in urban and rural areas, as well as differences in educational levels and sizes, in order to obtain appropriate development guidelines that can be practically applied in different contexts. Developing digital leadership also involves creating an organizational culture that is conducive to the use of technology and innovation, educational administrators not only need to have knowledge and skills in technology, but also be able to inspire and motivate personnel in the educational institution to see the importance and participate in using technology to develop teaching and learning and management. Therefore, it is important to focus on studying guidelines for creating a digital culture in educational institutions alongside developing the skills and knowledge of administrators. Another important issue that should be considered in studying guidelines for becoming a digital leader is the creation of collaboration and networks between educational institutions, government agencies, and the private sector in developing and exchanging knowledge in educational technology and innovation. Creating such a collaborative network will allow educational administrators to access resources, knowledge, and best practices in using technology in management and teaching and learning.

Keywords: Pathways to Leadership, Digital Leadership, School Administrators

การก้าวสู่ความเป็นผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

ศักรินทร์ ศรีหาบงค์¹ และ พระมหากิตติ กิตติเมธี^{1*}

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: mahakitti2017@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับการก้าวสู่ความเป็นผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการศึกษาและพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมในการนำองค์ความรู้ทางการศึกษาไทยสู่ความสำเร็จในยุคดิจิทัล การศึกษาในประเด็นนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงความหลากหลายของบริบทสถานศึกษาในประเทศไทย ทั้งในเขตเมืองและชนบท รวมถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทที่แตกต่างกัน การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลยังเกี่ยวข้องกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ จึงควรให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวทางการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษาควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้บริหาร ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ควรได้รับการพิจารณาในการศึกษาแนวทางการก้าวสู่ความเป็นผู้นำยุคดิจิทัลคือ การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ในการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเข้าถึงทรัพยากร ความรู้ และแนวปฏิบัติที่ดีในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: แนวทางสู่ความเป็นผู้นำ, ผู้นำยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

© 2025 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นส่วนสำคัญและหลอมรวมเข้ากับชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างแยกไม่ออก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรม วิถีชีวิต และระบบต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ การพัฒนาศักยภาพของบุคคลทุกช่วงวัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้คนไทยสามารถปรับตัวและพัฒนาทักษะให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกดิจิทัล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและไม่อาจคาดเดาได้ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของผู้คนทั่วโลกเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและระบบการศึกษาโดยรวม ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด กระบวนทัศน์ และวิธีการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การบริหารจัดการในรูปแบบเดิมอาจไม่เพียงพอต่อการรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดและมีความไม่แน่นอนสูง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย สถานการณ์ดังกล่าวได้กระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ทักษะและความสามารถในการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เช่น การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ การจัดการทรัพยากรเพื่อรองรับการเรียนทางไกล และการดูแลสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา สถานการณ์นี้ได้ตอกย้ำถึงความสำคัญของภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลที่ต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว และมีความสามารถในการ

การใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารในยุคดิจิทัลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จและความอยู่รอดของสถานศึกษา โดยจำเป็นต้องมีคุณลักษณะ ความสามารถ และทักษะที่แตกต่างจากอดีตอย่างสิ้นเชิง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) ซึ่งไม่เพียงแต่หมายถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเข้าใจในผลกระทบของเทคโนโลยีต่อสังคมและการศึกษา ความสามารถในการประเมินและเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องมีความสามารถในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อการสื่อสาร การสร้างเครือข่าย และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา รวมถึงการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงสุด (Garland, V. E. & Tadeja, C., 2013) ความสำคัญของภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาได้รับการยืนยันจากงานวิจัยหลายชิ้นในระดับนานาชาติ Kaplan, L. S. & Owings, W. A. (2017) ได้ทำการศึกษาและพบว่าภาวะผู้นำมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนถึงร้อยละ 25 ของปัจจัยทั้งหมดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นหมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสนับสนุนครูในการพัฒนาการเรียนการสอน และการกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งล้วนส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ Marzano, R. J. et al. (2005) ซึ่งได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำในช่วงเวลา 30 ปี และพบว่าการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ค่า 0.25 ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่สูงเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น พื้นฐานทางครอบครัวของนักเรียน คุณภาพของครูผู้สอน และหลักสูตรการเรียนการสอน นอกจากนี้ นักวิชาการด้านการบริหารและภาวะผู้นำอย่าง Hickman, G. R. (2009) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ ชักจูงโน้มน้าวบุคลากรให้มีพฤติกรรมและปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายขององค์กร ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญในการริเริ่ม นำพา กระตุ้น สร้างแรงจูงใจ และเสริมแรงให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือร่วมพลังในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำต้องสามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นเพื่อรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ในบริบทของประเทศไทย

เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วนของสังคม การศึกษาไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของผู้นำสถานศึกษา

ผู้นำสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำสถานศึกษาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะและความสามารถที่หลากหลาย เพื่อรับมือกับความท้าทายและโอกาสในการจัดการศึกษามีนักวิชาการให้ความหมายผู้นำสถานศึกษา ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ธนภฤต พรหมณนิก (2560) ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าผู้นำสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรโชติ หล่ายไต้ (2560) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ผู้นำเชิงเทคโนโลยีต้องมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา สามารถวางแผนและกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี

อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังต้องมีความสามารถในการประเมินและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

3. สมรรถนะการบริหารจัดการ

4. สมรรถนะเหล่านี้ช่วยให้ผู้นำสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานสากล

5. การปรับตัวในยุคดิจิทัล ปกรณ ลีสกุล (2561) กล่าวถึงภาวะผู้นำในโลกดิจิทัลว่า ผู้นำสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการปรับตัวและนำองค์กรในยุคดิจิทัล ซึ่งหมายถึงการเข้าใจถึงผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อการศึกษา และสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเหล่านี้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ผู้นำในยุคดิจิทัลต้องมีความคิดสร้างสรรค์ เปิดรับนวัตกรรมใหม่ ๆ และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในองค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

6. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทางไกล ปิยฤทธิ์ จตุรทิศ ในฐานะผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีและการสื่อสาร ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาทางไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ ผู้นำสถานศึกษาต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทางไกล สามารถจัดหาและบริหารจัดการทรัพยากรทางเทคโนโลยีเพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ในสถานการณ์ที่มีข้อจำกัด

7. การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียน สุกัญญา แซ่ม้อย (2558) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในการนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นว่าผู้นำสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ผู้นำต้องสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้กับนักเรียน นอกจากนี้ ยังต้องสามารถประเมินผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาการของผู้เรียน

8. การบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยี สุนันทา สมใจ และ วิชชุดา กิจจรธรรม (2561) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี พบว่าผู้นำสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการซึ่งรวมถึงการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร การใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารและประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร การใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และการใช้เทคโนโลยีในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

9. การพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผู้นำสถานศึกษาจึงต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย การส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning การบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน

10. การบริหารวิชาการและส่งเสริมการเรียนรู้ ลือชัย ชูนาคา และวิทยา จันทร์ศิลา (2559) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าผู้นำสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้นำต้องสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ ศรสวรรค์ พานซ้าย และ จิตติมา วรณศรี (2564) ยังเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ในการพัฒนาผู้นำสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะและความสามารถดังกล่าว สมาน อัครภูมิ (2561) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นการใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในการสร้างและทดสอบรูปแบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้นำสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องมีคุณสมบัติหลากหลายเพื่อรับมือกับความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี สมรรถนะการบริหารจัดการ ความสามารถในการปรับตัวในยุคดิจิทัล และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทางไกล นอกจากนี้ ยังต้องมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียน สามารถบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยี พัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และมีความสามารถในการบริหารวิชาการและส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาผู้นำสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติเหล่านี้จำเป็นต้องใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

ความหมายของผู้นำยุคดิจิทัล

ผู้นำยุคดิจิทัลเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความหมายของผู้นำยุคดิจิทัลจึงครอบคลุมหลากหลายมิติที่สะท้อนถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนองค์กรในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล: ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จิณฉัตร ปะโคทัง, 2561) ความสามารถนี้ไม่เพียงแต่หมายถึงการใช้งานเทคโนโลยีพื้นฐานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าใจแนวโน้มเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT), และ blockchain เป็นต้น ผู้นำต้องสามารถประเมินศักยภาพของเทคโนโลยีเหล่านี้และพิจารณาว่าจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในองค์กรได้อย่างไร

2. วิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี: ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาองค์กร สามารถมองเห็นโอกาสและความท้าทายที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (ชีวิน อ่อนลออ และคณะ, 2563) วิสัยทัศน์นี้หมายถึงการมองภาพอนาคตขององค์กรที่จะถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี และสามารถวางแผนกลยุทธ์ระยะยาวเพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายนั้น ผู้นำต้องสามารถคาดการณ์ว่าเทคโนโลยีจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจหรือหน่วยงานอย่างไรในอนาคต และเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

3. การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล: ผู้นำยุคดิจิทัลต้องสามารถสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีในองค์กร กระตุ้นให้บุคลากรเห็นความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีในการทำงาน (ปกรณ์ ลีสกุล, 2561) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลไม่ใช่เพียงแค่การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในองค์กรเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรให้เปิดรับและพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ผู้นำต้องสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทดลองและการเรียนรู้จากความผิดพลาด เพื่อให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร

4. การบริหารจัดการข้อมูล: ผู้นำต้องมีความสามารถในการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการตัดสินใจและวางแผนกลยุทธ์ (ธนภุต พรหมณ์นง, 2560) ในยุคดิจิทัล ข้อมูลคือทรัพยากรที่มีค่ามหาศาล ผู้นำต้องเข้าใจถึงความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

5. การสร้างนวัตกรรม: ผู้นำยุคดิจิทัลต้องส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในองค์กร โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการทำงานใหม่ ๆ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2558) การสร้างนวัตกรรมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยี ผู้นำต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และการทดลองสิ่งใหม่ ๆ รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนานวัตกรรม

6. การพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร: ผู้นำต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรในองค์กร เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชุตริรัตน์ กาญจนธนชัย, 2562) การพัฒนาทักษะดิจิทัลไม่ใช่เพียงแค่การฝึกอบรมการใช้งานซอฟต์แวร์หรือแอปพลิเคชันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการคิดเชิงดิจิทัล

(Digital Mindset) การวิเคราะห์ข้อมูล และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ผู้นำต้องสนับสนุนให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสร้างโอกาสให้บุคลากรได้นำทักษะดิจิทัลมาใช้ในการทำงานจริง

7. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง: ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้รวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Duickert, 2016) ความสามารถในการปรับตัวนี้ไม่เพียงแต่หมายถึงการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และโมเดลธุรกิจให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้นำต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและกล้าที่จะทำการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เมื่อจำเป็น

8. การสร้างเครือข่ายดิจิทัล: ผู้นำต้องสามารถใช้เทคโนโลยีในการสร้างและรักษาเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกองค์กร (สุนันทา สมใจ และ วิชชุดา กิจจรธรรม, 2561) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลหมายถึงการใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงผู้คน องค์กร และทรัพยากรเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจและความร่วมมือใหม่ ๆ ผู้นำต้องสามารถใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มความร่วมมือออนไลน์ เพื่อขยายเครือข่ายและเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ

9. การรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์: ผู้นำยุคดิจิทัลต้องตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยทางไซเบอร์ และมีมาตรการในการป้องกันข้อมูลและระบบขององค์กร (จุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ และ กุหลาบ ปุริสาร, 2561) ในยุคที่ภัยคุกคามทางไซเบอร์มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ผู้นำต้องมีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ และสามารถกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมในการปกป้ององค์กร นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางไซเบอร์ในองค์กร โดยให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรทุกระดับ

10. การสร้างสมดุลระหว่างเทคโนโลยีและมนุษย์: ผู้นำต้องสามารถสร้างสมดุลระหว่างการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีและการรักษาคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร (กนกอร สมปราษฎ, 2562) แม้ว่าเทคโนโลยีจะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร แต่ผู้นำยุคดิจิทัลต้องไม่ลืมว่ามนุษย์ยังคงเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กร ผู้นำต้องสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมศักยภาพของมนุษย์ ไม่ใช่เพื่อทดแทนมนุษย์ทั้งหมด การสร้างสมดุลนี้รวมถึงการพิจารณาว่าเมื่อใดควรใช้เทคโนโลยีและเมื่อใดควรให้มนุษย์เป็นผู้ดำเนินการ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ คุณภาพ และความพึงพอใจของทั้งพนักงานและลูกค้า

11. การตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน: ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีความสามารถในการใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อประกอบการตัดสินใจ (รัตนารักษ์ วัชรอติยาพล และ สถาพร ชันโต, 2563) ในยุคที่มีข้อมูลมหาศาล ผู้นำต้องสามารถแยกแยะข้อมูลที่สำคัญและมีประโยชน์ออกจากข้อมูลที่ไม่จำเป็น และใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงเพื่อหาข้อมูลเชิงลึกที่จะช่วยในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลเป็นฐานช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร

12. การส่งเสริมความร่วมมือแบบดิจิทัล: ผู้นำต้องสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกองค์กร (สาธิต ทรัพย์รวงทอง, 2557) การส่งเสริมความร่วมมือแบบดิจิทัลหมายถึงการใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด การทำงานร่วมกัน และการแบ่งปันความรู้ระหว่างทีมและองค์กร ผู้นำต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เปิดกว้างและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดอุปสรรคในการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน

13. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการดิจิทัล: ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการดิจิทัล และสามารถนำองค์กรในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าในยุคดิจิทัล การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการดิจิทัลไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้ใช้ ความปลอดภัย และการเชื่อมต่อกับระบบอื่น ๆ ผู้นำต้องสามารถบริหารจัดการทีมพัฒนาที่มีความหลากหลายทั้งด้านทักษะและความเชี่ยวชาญ

14. การสร้างแบรนด์ในยุคดิจิทัล: ผู้นำต้องเข้าใจถึงความสำคัญของการสร้างแบรนด์ในโลกดิจิทัลและสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างและรักษาภาพลักษณ์ขององค์กร (ปิยฤทธิ์ จตุรทิศ, 2565) การสร้างแบรนด์ในยุคดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การโฆษณาออนไลน์ แต่ยังรวมถึงการสร้างประสบการณ์ดิจิทัลที่ดีให้กับลูกค้า การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล และการใช้ข้อมูลเพื่อปรับแต่งการสื่อสารให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

15. การจัดการความเสี่ยงดิจิทัล: ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีความสามารถในการระบุ ประเมิน และจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีในองค์กร (พิสนุ พงศ์ศรี, 2553) ความเสี่ยงดิจิทัลอาจรวมถึงการละเมิดข้อมูล การหยุดชะงักของระบบ การปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านเทคโนโลยี และความเสี่ยงที่เกิดจากการพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป ผู้นำต้องสามารถพัฒนากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงที่ครอบคลุมและยืดหยุ่น เพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

16. การส่งเสริมความหลากหลายและการมีส่วนร่วมในยุคดิจิทัล: ผู้นำต้องตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายและการมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมและการเติบโตในยุคดิจิทัล (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562) การส่งเสริมความหลากหลายไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อความคิดเห็นที่แตกต่างและการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดอุปสรรคในการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ

17. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล: ผู้นำยุคดิจิทัลต้องสามารถนำองค์กรผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัล (Digital Transformation) อย่างมีประสิทธิภาพ (Duickert, 2016) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ แต่ยังรวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร และโมเดลธุรกิจให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ผู้นำต้องสามารถสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง

ผู้นำยุคดิจิทัลจึงไม่เพียงแต่ต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี แต่ยังต้องมีทักษะที่หลากหลายและซับซ้อนทั้งในด้านการบริหารจัดการ การสร้างวิสัยทัศน์ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเติบโตในยุคดิจิทัล ความสามารถในการบูรณาการทักษะเหล่านี้เข้าด้วยกันและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของผู้นำในยุคดิจิทัล

ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีทักษะที่หลากหลายและซับซ้อนเพื่อนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จในโลกที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความสามารถสำคัญประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีอย่างชำนาญ ไม่เพียงแค่การใช้งานพื้นฐาน แต่ต้องเข้าใจแนวโน้มเทคโนโลยีใหม่ ๆ และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม การมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีที่ชัดเจนช่วยให้ผู้นำสามารถมองเห็นโอกาสและความท้าทายที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ผู้นำต้องสามารถสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในองค์กร ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ก็เป็นทักษะที่จำเป็น รวมถึงการสร้างนวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวเป็นคุณสมบัติสำคัญ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำต้องสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และโมเดลธุรกิจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น การสร้างเครือข่ายดิจิทัลและการส่งเสริมความร่วมมือแบบดิจิทัลก็เป็นทักษะที่จำเป็น รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยทางไซเบอร์และการจัดการความเสี่ยงดิจิทัลท้ายที่สุด ผู้นำยุคดิจิทัลต้องสามารถนำการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลในองค์กร ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร และโมเดลธุรกิจให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ความสามารถในการบูรณาการทักษะเหล่านี้และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรคือกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของผู้นำในยุคดิจิทัล

ความหมายของแนวทางการเป็นผู้นำยุคดิจิทัล

ในยุคปัจจุบันมีความหมายที่ครอบคลุมหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษาและเทคโนโลยี ดังนี้:

ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล ผู้นำต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีทักษะในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน (จิณฉวีตร ปะโคทัง, 2561) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ผู้นำต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ และกุหลาบ ปุริสาร, 2561)

ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน (กนกอร สมปราชญ์, 2562) ผู้นำต้องส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและการเรียนรู้ในองค์กร โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะของบุคลากรและนักเรียน (ธีรโชติ หล่ายไต้, 2560) ผู้นำต้องมีความสามารถในการปรับตัว

ต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว และนำพองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงนั้น (ชีวิน อ่อนล่อ และคณะ, 2563) การบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน: ผู้นำต้องสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในห้องเรียนและโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2558)

การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยี ผู้นำต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของตนเองและบุคลากรในด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล (ชุตริรัตน์ กาญจนธนชัย, 2562) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในองค์กร ผู้นำต้องสามารถสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีในองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการเรียนรู้ (ปกรณ ลีสกุล, 2561) การบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศ: ผู้นำต้องมีทักษะในการจัดการข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อใช้ในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาองค์กร (ชนกฤต พรหมณีนก, 2560) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ: ผู้นำต้องสามารถใช้เทคโนโลยีในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สุนันทา สมใจ และ วิชชุดา กิจจรธรรม, 2561)

โดยสรุปภาวะผู้นำในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อนและท้าทายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษาและเทคโนโลยี ผู้นำต้องมีทักษะหลากหลายเพื่อนำพองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกดิจิทัล ประการแรกภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลเรียกร้องให้ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและการเรียนรู้ในองค์กร โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะของทั้งบุคลากรและนักเรียน การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญ ผู้นำต้องสามารถนำพองค์กรให้ก้าวทันและใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอนเป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่สำคัญ ผู้นำต้องสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในห้องเรียนและโรงเรียนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิผล ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของตนเองและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในองค์กรเป็นอีกบทบาทสำคัญของผู้นำ โดยต้องส่งเสริมให้เกิดการใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลายและมีประสิทธิภาพในทุกระดับขององค์กร นอกจากนี้ ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เพื่อใช้ในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ท้ายที่สุด การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ก็เป็นอีกหนึ่งบทบาทสำคัญของผู้นำในยุคปัจจุบัน เพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้อย่างไร้ขีดจำกัด

ชนกฤต พรหมณีนก (2560) ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจะสามารถนำพองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรโชติ หล่ายโ้ (2560) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสูงมักมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมที่ดีด้วย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล ปกรณ ลีสกุล (2561) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำในโลกดิจิทัล (Leadership in digital era) โดยเน้นย้ำว่าผู้นำในยุคดิจิทัลต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว มีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การก้าวสู่ความเป็นผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นประเด็นที่ท้าทายและมีความสำคัญอย่างยิ่ง สุกัญญา แซ่มซ้อย (2558) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในการนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเสนอว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถวางแผนและกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันทา สมใจ และ วิชชุดา กิจจรธรรม (2561) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสามารถ

ส่งเสริมให้เกิดการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการทำงานในอนาคต ซึ่ง รัตนาภรณ์ วัชรอติยาพล และ สถาพร ชันโต (2563) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวบ่งชี้สำคัญประกอบด้วย วิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การบริหารจัดการด้านเทคโนโลยี และการพัฒนาวิชาชีพด้านเทคโนโลยี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของทักษะและความสามารถที่ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมี

นอกจากนี้ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัลไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ Duickert (2016) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ Digital leadership: Changing paradigms for changing times ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการตัดสินใจในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล โดยผู้บริหารต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว และมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม การก้าวสู่ความเป็นผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ปิยฤทธิ์ จตุรทิศ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ได้ให้ความเห็นในการสัมภาษณ์ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหลายท่านยังขาดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีที่จำเป็น ทำให้เกิดอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วน โดยอาจต้องมีการจัดอบรม พัฒนาหลักสูตร และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา พิสนุ พองศรี (2553) ได้เสนอแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาได้ โดยเน้น

โดยสรุป ภาวะผู้นำในยุคปัจจุบันต้องมีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้เร็ว และมีวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กรและการศึกษา ผู้นำต้องเป็นทั้งผู้ใช้เทคโนโลยีที่ชำนาญและเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าและประโยชน์ของเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้อะไรก็ตาม

การก้าวสู่ความเป็นผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีทางการศึกษา เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีในการศึกษานั้นสามารถช่วยในการพัฒนา การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Polly, 2011) แนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับสถานการณ์โลกในปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2553) กล่าวไว้ว่า การศึกษาควรเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียน ต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากขึ้นและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศให้ดำรงอยู่ในภาวะสังคมโลกที่แข่งขันอย่างรุนแรงเช่นปัจจุบัน เราจึงควรเปลี่ยนกระแสดูแลการศึกษาใหม่ให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อผล ซึ่งปัจจุบันผู้นำองค์กรยุคใหม่ต้องเผชิญปัญหาที่หลากหลาย ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำต้องมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกิดจากผู้ใต้บังคับบัญชาและเปิดให้มีอิสระในการทำงานมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษา ประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ดังนั้นการที่โรงเรียนจะพัฒนาให้ประสบความสำเร็จได้นั้นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งมาจากผู้บริหารสถานศึกษา

ณัฐธัญญา พรพทุมชัยกิจ, อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์ (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการ ในสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทางผู้บริหารครูบุคลากร และนักเรียนที่มี ทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งในการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องนำ

เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Elliott (2017) ที่ได้มีการสรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลที่สำคัญ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) 2) การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว (Professional Practice) 3) ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ (Data Driven) 4) ความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์กร (Talent Management) และ 5) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล (Digital Age Learning Culture)

ผู้นำยุคดิจิทัลเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในโลกปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความหมายของผู้นำยุคดิจิทัลครอบคลุมหลากหลายมิติที่สะท้อนถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนองค์กรในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ ประการแรก ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชำนาญ ไม่เพียงแต่การใช้งานพื้นฐาน แต่ต้องเข้าใจแนวโน้มเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) และ blockchain เพื่อประเมินศักยภาพและนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี สามารถมองเห็นโอกาสและความท้าทายที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และวางแผนกลยุทธ์ระยะยาวเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายในอนาคต การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในองค์กรเป็นอีกบทบาทสำคัญของผู้นำยุคดิจิทัล ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ แต่ยังหมายถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรให้เปิดรับและพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ผู้นำต้องสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทดลองและการเรียนรู้จากความผิดพลาด เพื่อให้เกิดนวัตกรรมในองค์กรในยุคที่ข้อมูลมีความสำคัญ ผู้นำต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการตัดสินใจและวางแผนกลยุทธ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ขั้นสูงเพื่อหาข้อมูลที่มีคุณค่าจะช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการดำเนินงาน

การสร้างนวัตกรรมเป็นอีกบทบาทสำคัญของผู้นำยุคดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ผู้นำต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และการทดลองสิ่งใหม่ ๆ รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรเป็นความรับผิดชอบสำคัญของผู้นำยุคดิจิทัล ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การฝึกอบรมการใช้งานซอฟต์แวร์หรือแอปพลิเคชัน แต่ยังรวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการคิดเชิงดิจิทัล (Digital Mindset) การวิเคราะห์ข้อมูล และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำยุคดิจิทัล เนื่องจากเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำต้องสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และโมเดลธุรกิจให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป และกล้าที่จะทำการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เมื่อจำเป็นการสร้างเครือข่ายดิจิทัลและการส่งเสริมความร่วมมือแบบดิจิทัลเป็นทักษะสำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้นำต้องสามารถใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงผู้คน องค์กร และทรัพยากรเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจและความร่วมมือใหม่ ๆ

ในขณะเดียวกัน ผู้นำยุคดิจิทัลต้องตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยทางไซเบอร์และการจัดการความเสี่ยงดิจิทัล ต้องมีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์และสามารถกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมในการปกป้ององค์กรนอกจากนี้ ผู้นำยุคดิจิทัลต้องสามารถสร้างสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีและการรักษาคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ต้องใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมศักยภาพของมนุษย์ ไม่ใช่เพื่อทดแทนมนุษย์ทั้งหมด การสร้างแบรนด์ในยุคดิจิทัลเป็นอีกบทบาทสำคัญ ผู้นำต้องเข้าใจถึงความสำคัญของการสร้างประสบการณ์ดิจิทัลที่ดีให้กับลูกค้า การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล และการใช้ข้อมูลเพื่อปรับแต่งการสื่อสารให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สุดท้าย ผู้นำยุคดิจิทัลต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Digital Transformation) สามารถนำองค์กรผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ แต่ยังรวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร และโมเดลธุรกิจให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

โดยสรุป ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีทักษะที่หลากหลายและซับซ้อน ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การสร้างวิสัยทัศน์ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเติบโตในยุคดิจิทัล ความสามารถในการบูรณาการทักษะเหล่านี้เข้าด้วยกันและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือ กุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของผู้นำในยุคดิจิทัล

บทสรุป

ความหมายของผู้นำยุคดิจิทัลครอบคลุมหลากหลายมิติที่สะท้อนถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนองค์กรในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ ประการแรก ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชำนาญ ไม่เพียงแต่การใช้งานพื้นฐาน แต่ต้องเข้าใจแนวโน้มเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) และ blockchain เพื่อประเมินศักยภาพและนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรได้อย่างเหมาะสม การสร้างนวัตกรรมเป็นอีกบทบาทสำคัญของผู้นำยุคดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ผู้นำต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และการทดลองสิ่งใหม่ ๆ รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรเป็นความรับผิดชอบสำคัญของผู้นำยุคดิจิทัล ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การฝึกอบรมการใช้งานซอฟต์แวร์หรือแอปพลิเคชัน แต่ยังรวมถึงการสร้างความเข้าใจในเรื่องของการคิดเชิงดิจิทัล (Digital Mindset) การวิเคราะห์ข้อมูล และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำยุคดิจิทัล ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีทักษะที่หลากหลายและซับซ้อน ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การสร้างวิสัยทัศน์ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเติบโตในยุคดิจิทัล ความสามารถในการบูรณาการทักษะเหล่านี้เข้าด้วยกันและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของผู้นำในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎ. (2562). *ภาวะผู้นำกับคุณภาพการศึกษา*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิณฉัตร ปะโคทัง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- จุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ และ กุหลาบ ปุริสาร. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตหนองหานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี. *วารสารบัณฑิตเอเชีย*, 8(2), 178-188.
- ชีวิน อ่อนละออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา และ สวิตา อ่อนละออ. (2563) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 10(1); 108-119.
- ชุตีรัตน์ กาญจนธนะชัย. (2562). *ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย).
- ณัฐธัญญา พรปฐมชัยกิจ, อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ และ พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(2), 50-64.
- ธนกฤต พรหมณนง, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ และ ธง พวงสุวรรณ. (2560). การศึกษาองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารศรีปฐมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 17(1); 43-53.
- ธีรโชติ หล่ายไท้. (2560). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 2. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)*.
- ปกรณ ลีสกุล. (2561). *Leadership in Digital Era: ภาวะผู้นำในโลกดิจิทัล*. สืบค้นจาก <https://today.line.me/th/pc/article/Leadership+in+Digital+Era>.
- พิสนุ พงศรี. (2553). *เทคนิควิธีประเมินโครงการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัตนภรณ์ วัชรอติยาพล และ สถาพร ชันโต. (2563). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานคร. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 5(1), 1-13.
- ลือชัย ชูนาคา และ วิทยา จันทร์ศิลา. (2559). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการบริหารวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 18(2), 72-80.
- ศรสวรรค์ พานซ้าย และ จิตมา วรณศรี. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 5(1), 90-103.
- สมาน อัครภูมิ. (2561). ทบทวนแนวคิดและวิธีวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ. *วารสารบริหารการศึกษาบัว บัณฑิต*, 18(1), 1-10.
- สาธ ทรัพย์รุ่งทอง. (2557). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)*. สืบค้นจาก [http://opec.go.th/ckfinder/userfiles/files/general/123\(2\).pdf](http://opec.go.th/ckfinder/userfiles/files/general/123(2).pdf).
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2558). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 16(4), 216-224.
- สุนันทา สมใจ และ วิชุดา กิจจรธรรม. (2561). การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(1), 350-362
- DuBrin, A. J. (2010). *Principles of leadership*. (6th ed.). Canada: South-Western, Cengage Learning.
- Duickert, J. (2016). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Elliott, T. (2017). *Digital Leadership: A Six-Step Framework for Transformation*. Retrieved from <http://www.digitalistmag.com/author/telliott>.
- Garland, V. E. & Tadeja, C. (2013). *Educational Leadership and Technology: Preparing School Administrators for a Digital Age*. New York: Routledge.
- Hickman, G. R. (Ed.). (2009). *Leading organizations: Perspectives for a new era*. Los Angeles: Sage.
- Kaplan, L. S. & Owings, W. A. (2017). *Organizational Behavior for School Leadership: Leveraging your school for success*. New York: Routledge
- Marzano, R. J. et al. (2005). *School Leadership That Work: from research to results*. Alexandria, Virginia: ASCD publications.
- Polly, D. (2011). Preparing teachers to integrate technology effectively: The case of higher-order thinking skills (HoTS). In *Adaptation, resistance and access to instructional technologies: Assessing future trends in education* (pp. 395-409). New York: IGI Global.